

TILAK MAHARASHTRAVIDYAPEETH, PUNE

M.A. YOGA

EXAMINATION : NOVEMBER/ DECEMBER -2025

FIRST SEMESTER

Sub. : Concepts of Ayurveda (MA24N -104TH)

Date: 27/11/2025

Total marks: 60

Time: 10.00 am to 12.30 pm

Instructions:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q. 1. Multiple choice questions.

(10)

1. Dravya, Guna and Karma are the types of _____ siddhant.
a) Lokapurush
b) Samanya Vishesh
c) Panchabhautik
d) Karyakaran
2. _____ is the type of Pitta Dosha
a) Sadhak
b) Tarpak
c) Kledak
d) Saman
3. Ruksha is guna of _____
a) Vata
b) Pitta
c) Kapha
d) None
4. Mala are _____ in number
a) 2
b) 3
c) 5
d) 7
5. "Jeevan" is the karma of _____ Dhatu
a) Mamsa
b) Rakta
c) Majja
d) Apan
6. _____ is the site of Vata Dosha
a) Pakvashay (Large intestine)
b) Kati (Waist)
c) Lasika (Lymph)
d) Both a & b
7. Pruthvi & Jala tatva is correlated with _____ in body
a) Vata
b) Pitta
c) Kapha
d) None of these
8. Hardest dhatu in body is _____
a) Mamsa
b) Meda
c) Asthi
d) Majja
9. Ear is having _____ Mahabhuta dominance
a) Pruthvi
b) Jala
c) Teja
d) Aakash

10. Oja is responsible for _____

- a) Strength
b) Digestion
c) Immunity
d) both a & c

Q. 2. Write the answers in short (Any Four)

(20)

- 1) Types of Pitta Dosha
- 2) Annavaha strotas
- 3) Sweda mala
- 4) Lok Purush Siddhant
- 5) Meda Dhatu
- 6) Utility of Tridosha in Yoga Therapy

Q. 3. Write the answers in brief (any two)

(30)

- 1) Explain Vata Dosha in detail with its synonyms, properties, types, locations, functions, vrudhhi & kshaya lakshan & its importance in health
- 2) Explain Panchabhautik Siddhant in detail
- 3) Explain Rasa Dhatu in detail with its clinical importance in Yoga therapy

मराठी रूपांतर

सूचना : १. सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

२. उजवीकडील अंक त्या प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.

प्र.१. योग्य पर्याय निवडा.

(୨୦)

१. द्रव्य, गुण व कर्म हे ----- सिद्धांताचे प्रकार आहेत.
अ) लोकपुरुष ब) सामान्य विशेष
क) पांचभौतिक ड) कार्यकारण
२. ----- हा पित्त दोषाचा प्रकार आहे.
अ) साधक ब) तर्पक
क) क्लेदक ड) समान
३. रूक्ष हा ----- चा गुण आहे.
अ) वात ब) पित्त
क) कफ ड) यापैकी नाही
४. मल एकूण ----- आहेत.
अ) २ ब) ३
क) ५ ड) ७
५. 'जीवन' हे ----- धातुचे कर्म आहे.
अ) मांस ब) रक्त
क) मज्जा ड) अपान

६. वात दोषाचे स्थान ----- आहे.
अ) पक्वाशय (मोठे आतडे) ब) कटी (कंबर)
क) लसिका (लिंफ) ड) अ व ब दोन्ही
७. शरीरातील ----- हा पृथ्वी व जल तत्व दर्शवितो.
अ) वात ब) पित्त
क) कफ ड) यापैकी नाही
८. शरीरातील कठीणतम धातु ----- आहे.
अ) मांस ब) मेद
क) अस्थि ड) मज्जा
९. कान ह्या अवयवामध्ये ----- महाभुताचे प्राधान्य आहे.
अ) पृथ्वी ब) जल
क) तेज ड) आकाश
१०. ओज हे शरीरात ----- चे कार्य करते.
अ) बल ब) पचन
क) रोगप्रतिकारक क्षमता ड) अ व क दोन्ही

प्र.२. टिपा लिहा (कोणतेही चार)

(२०)

- १) पित्त दोषाचे प्रकार
- २) अन्नवह स्रोतस
- ३) स्वेद मल
- ४) लोक पुरुष सिद्धांत
- ५) मेद धातु
- ६) योग चिकित्सेमध्ये त्रिदोषांची उपयुक्तता

प्र.३. यापैकी कोणतेही दोन लिहा.

(३०)

- १) वात दोषाचे सविस्तर वर्णन करा. - पर्याय, गुण, प्रकार, स्थान, कर्म, वृद्धी व क्षय लक्षणे व त्यांचे आरोग्यविषयक महत्त्व लिहा.
- २) 'पांचभौतिक सिद्धांत' विस्तृत वर्णन करा.
- ३) 'रस धातु' चे वर्णन करून त्यातील योग चिकित्सेतील महत्त्व स्पष्ट करा.